

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН САЮЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕНІКАЎ БЕЛАРУСІ І УПРАВЛЕННЯ ПА СПРАВАХ МАСТАЦТВА ПРЫ СНК БССР

№ 23 (546)

Панядзелак, 12 лістапада 1945 г.

Цана 50 кап.

ПАД СЦЯГАМ ЛЕНІНА, ПАД
ВАДЗІЦЕЛЬСТВАМ СТАЛІНА—
НАПЕРАД ДА НОВЫХ ПОСПЕХАЎ
СОЦЫЯЛІСТЫЧНАГА
БУДАЎНІЦТВА!

Старшыні Савета Народных Камісараў Саюза Совецкіх Соцыялістычных Рэспублік Генералісімусу Совецкага Саюза таварышу **СТАЛІНУ**

Дарогі Іосіф Вісарыявіч!
Урачыстае паседжанне Маскоўскага Савета дэпутатаў працоўных з партыйнымі і грамадскімі арганізацыямі сталіцы, прысвечанае 28-й гадавіне Вялікай Кастрычніцкай соцыялістычнай рэвалюцыі, ад імя працоўных г. Масквы і Маскоўскага гарнізона шле Вам, вялікаму правадыру народаў, геніяльнаму палкаводцу Чырвонай Арміі, сардэчнае, палымнае прывітанне!
Мы святкуем гадавіну Вялікай Кастрычніцкай соцыялістычнай рэвалюцыі ў абстаноўцы суцэсна-гістарычнай перамогі над гітлераўскай Германіяй і імперыялістычнай Японіяй.
Чырвоная Армія і Ваенна-Марскі Флот з чэсцю выканалі сваю гістарычную місію — пазбавілі нашу айчыну ад пагрозы нямецкага нашествия на Захадзе і японскага нашествия на Усходзе, вызвалілі заняволеныя народы Еўропы ад гітлераўскага гнёту.
Народы Совецкага Саюза і з імі ўсе свабодалюбівыя народы свету ніколі не забудуць непаўторнай заслугі Чырвонай Арміі перад нашай Радзімай і ўсім прагрэсіўным чалавецтвам.
Слава Чырвонай Арміі — вызваліцельніцы, слава яе доблесным байцам, сержантам, афіцэрам, адміралам, генералам і маршалам!
Герачіную барацьбу Чырвонай Арміі з перагата да апошняга дня вайны самааддана падтрымліваў увесь наш савецкі народ. Савецкія людзі, выхаваныя большэвіцкай партыяй у духу бязмежнай вернасці справе Леніна — Сталіна, не шкадавалі сіл і працы ў імя перамогі над ворагам.
Наш савецкі народ здзейсніў вялікі подвиг у Айчынай вайне.
Народ забілеў сваіх воінаў-волату ўсім неабходным. Ні ў чым не ведала Чырвоная Армія недахопу. Нашы воіны былі абуты, адзеты, забяспечаны харчаваннем і самай дасканалай зброяй.
Сурова і напружана барацьба за чэсць, свабоду і незалежнасць нашай Радзімы яшчэ больш ярка раскрыла ўсю іспаліскую сілу і таленты савецкага народа, якія ўзмацнілі і расквітнелі ў год савецкай улады.
Савецкі народ выявіў і адначасова будоваў новыя прадпрыемствы, аднаўляў разбураную немцамі гаспадарку. Вялікай ваеннай і эканамічнай перамогай у Айчынай вайне наш народ абавязан перш за ўсё Вам, таварыш Сталін!
Вы натхнілі нас, савецкіх людзей, на ратную подвигі, герачіную і самаадданую працу ў імя нашай Радзімы! Збыліся Вашы праорочныя словы, сказаныя яшчэ ў першыя год савецкай улады: «У асобе Расіі расце найвялікшая соцыялістычная народная дзяржава, якая не дасць сябе парывацца».

Прывіце-ж, таварыш Сталін, ад нас, савецкіх людзей, гарачую удзячнасць і падзяку за нашу перамогу!
Слава вялікаму правадыру народаў і палкаводцу Чырвонай Арміі таварышу Сталіну!
Адстаяўшы сваю свабоду і незалежнасць, заваяванне Вялікай Кастрычніцкай соцыялістычнай рэвалюцыі, савецкія людзі вярнуліся да мірнай працы.
Наша дзяржава прыступіла да складання пяцігадовага плана аднаўлення і развіцця народнай гаспадаркі і чыгуначнага транспарта на 1946 — 1950 год. Грандыёзныя задачы будуць пастаўлены ў гэтым плане. У вышкі яго ажыццяўлення павінен быць не толькі дасягнуты, але і значна пераўзыйдзены даўняны ўзровень развіцця народнай гаспадаркі СССР. Гэта новы яркі доказ гіганцкай сілы савецкага ладу, перавагі соцыялістычнай сістэмы нашай гаспадаркі.
Выкананне плана чацвёртай сталінскай пяцігодкі будзе новым буйным крокам савецкага народа на шляху да камунізму.
Мы, масквічы, клянемся Вам, таварыш Сталін, быць у авангардзе будаўніцкай камунізму, упарта і самааддана працаваць у імя далейшага ўмацавання і росквіту нашай Радзімы — надзейнай апоры міру і бяспекі краіны.
Святкаванне 28-й гадавіны Кастрычніцкай соцыялістычнай рэвалюцыі супадае з падрыхтоўкай да выбараў у Вярхоўны Савет Саюза ССР.
Выбары ў Вярхоўны Савет СССР будуць новай дэманстрацыяй маральна-палітычнага адзінства савецкага народа, яго згуртаванасці вакол слаўнай большэвіцкай партыі і свайго ролігана і мудрага ўрада.
Выправажанні вайны яшчэ больш згуртавалі народы Совецкага Саюза, зрабілі яшчэ больш моцным савецкае супрацоўніцтва рабочых, сялян і інтэлігенцыі, яшчэ мацней пераканалі савецкіх людзей у правільнасці ўнутранай і знешняй палітыкі Совецкага ўрада.
Мы казем гэтых выбараў у Вярхоўны Савет Саюза ССР, які вялікага гонару будзе для ўсёй Радзімы, і ўдзячнасцю і шчыльнасцю аднаўлення савецкага сацыялістычнага ладу.
Няхай жыве і квітнее наша савецкая Радзіма!
Няхай жывуць наша герачіная Чырвоная Армія і Ваенна-Марскі Флот!
Няхай жыве савецкі народ!
Няхай жыве наш Урад!
Няхай жыве слаўная большэвіцкая партыя!
Няхай жыве вялікі правадыр народаў, Генералісімус Совецкага Саюза — наш родны таварыш Сталін!

Святочны парад на Краснай плошчы 7 лістапада 1945 года

7 лістапада, у дзень 28-й гадавіны Вялікай Кастрычніцкай Соцыялістычнай рэвалюцыі, на Краснай плошчы сталіцы адбыўся парад войск Маскоўскага гарнізона. Строга, і як заўсёды, велічца аформлена Красная плошча. На фасадзе будынка ГУМ'а — велізарныя партрэты вялікіх заснавальнікаў і правадыроў Савецкай дзяржавы Леніна і Сталіна, чырвоныя сцягі, заклікі ЦК ВКП(б): «Няхай жыве 28-я гадавіна Вялікай Кастрычніцкай Соцыялістычнай рэвалюцыі!» Па баках — макеты ардэнаў «Перамога». З абодвух бакоў будынка — сцягі саюзных рэспублік — сімвал непарушанага братства народаў вялікага Совецкага Саюза.
Тысячы людзей запоўнілі трыбуны для гасцей. Тут прысутнічалі дэпутаты Вярхоўнага Савета СССР і РСФСР, Герой Соцыялістычнай працы, знатныя людзі фабрык і заводаў сталіцы, праслаўленыя воіны, Герой Совецкага Саюза, удзельнікі нядаўніх баёў Вялікай Айчынай вайны, дзеячы навукі, мастацтва і літаратуры. Прысутнічалі таксама члены дыпламатычнага корпуса, ваенны аташ, карэспандэнты савецкага і замежнага друку.
Красная плошча замярла ў насяржанай цішыні. Наступіла ўрачыстая хвіліна, якую з такой неапірылівацю чакалі ўдзельнікі парада і гасці, што запоўнілі трыбуны. У цішыню ўварваўся гул аваяц. На гранітную трыбуну маўзалея паднімаюцца кіраўнікі партыі і ўрада і праслаўленыя палкаводцы Чырвонай Арміі.
Тыя, што сабраліся на трыбунах для гасцей, горача, ад усёй душы, вітаюць бліжэйшых паплекнікаў вялікага Сталіна. Позіркі ўсіх накіраваны да маўзалея,

на трыбуне якога знаходзіцца таварыш: Молатаў, Андрэў, Кагановіч, Мікаян, Берыя, Швернік, Маленкаў, Вазісенскі.
... Крамлёўскія куранты прабілі дзесяць удараў. У тую-ж хвіліну з варт Спаскай вежы выехаў Начальнік Генеральнага Штаба Чырвонай Арміі генерал арміі А. І. Антонаў, які прымаў парад. Насустрэч яму накіраваўся камандуючы Маскоўскай Ваеннай Акругай генерал-палкоўнік Арцём'еў, які камандаваў парадом. У наступіўшай цішыні выразна гучаць словы рапарта камандуючага парадом:
— Таварыш генерал! Войска Маскоўскага гарнізона для парада ў гонар 28-й гадавіны Вялікай Кастрычніцкай Соцыялістычнай рэвалюцыі пастроены! Прыняўшы рапарт, тав. Антонаў у суправаджэнні тав. Арцём'ева і ад'ютантаў аб'язджае войскі і здароваецца з імі.
— Здраўіа жадаем, таварыш генерал! — дружна раздаецца ў адказ.
— Віншую Вас са святая 28-й гадавіны Вялікай Кастрычніцкай Соцыялістычнай рэвалюцыі!
Мігуніае «ўра» адгукаецца шматразовым рэхам, грыміць на плошчы. Аб'езд закончаны. Тав. Антонаў накіроўваецца да маўзалея. Зводны ваенны аркестр пад кіраўніцтвам генерал-маёра Чарнецкага выконвае «Слаўся рускі народ». З надзвычайнай сілай і выразнасцю гучыць знаёмая мелодыя Глінкі. Фанфарысты абвешчаюць: «Слухайце ўсё!»
Падняўшыся на трыбуну маўзалея, Начальнік Генеральнага Штаба тав. А. І. Антонаў звяртаецца да войскаў і савецкага народа з правамай.

мы даб'ёмся новага росквіту народнай гаспадаркі і культуры, яшчэ больш умацуем эканамічную і ваенную магутнасць нашай дзяржавы.
Няхай жыве Чырвоная Армія і Ваенна-Марскі Флот!
Няхай жыве вялікі савецкі народ!
Няхай жыве наш урад!
Няхай жыве арганізатар нашых перамог — большэвіцкая партыя!
Няхай жыве наш любімы правадыр і палкаводзец Генералісімус Совецкага Саюза таварыш Сталін!
Ура!
Тав. Антонаў закончыў сваю прамову. Грымць залпы артылерыйскага салюта. Гучыць урачыстая мелодыя Дзяржаўнага гімна Совецкага Саюза, гулка пракатваецца з краю ў край плошчы тысячачуаснае «ўра». Незабыўная велічца сімфонія.
...Войскі падрыхтаваліся да парада. Раздаецца каманда:
«Парад, уважай! Да ўрачыстага марша!» Пад гукі барабана на плошчу ўступае зводны афіцэрскі полк Наркамата Абароны, які адкрывае марш частцей Маскоўскага гарнізона. Камандзір зводнага палка генерал-лейтэнант Тарасаў уздымае шапку, аддаючы салют кіраўнікам партыі і ўрада, праслаўленым палкаводцам Чырвонай Арміі. Перад маўзалеям ва ўзорным строю праходзяць пяхотныя афіцэры, артылерысты, танкісты, інжынеры, сувязісты. Праходзяць слаўнае наша афіцэрскае, якое вырасла і загартавалася ў агні вялікіх бітваў Айчынай вайны.
Пад вітанні сабраўшыся, на плошчы паўляюцца выхаваныя старэйшай кузні афіцэрскай кадраў Чырвонай Арміі — Чырвонасцяжынай ордэна Леніна і ордэна Суворова I ступені Ваеннай Акадэміі імені М. В. Фрунзе. На чале чальнікаў Герой Совецкага Саюза генерал-палкоўнік Чыбісаў. Тройчы Герой Совецкага Саюза праслаўлены лётчык Аляксандр Пакрышкін, цяпер слухач Акадэміі, праносіць сцяг, упрыгожаны трыма ордэнамі. Побач з ім крочаць яго асістэнты двойчы Герой Совецкага Саюза падпалкоўнік Лаўрыненкаў і гвардыі маёр Алялюкін.
На плошчу ўступае калона артылерыйскай ордэна Леніна Акадэміі Чырвонай Арміі імя Дзяржынскага. Афіцэраў-артылерыстаў вядзе Начальнік Акадэміі генерал-палкоўнік артылерый Халлоў. Побач з ім — генерал-лейтэнант артылерый Благавіраў, вядомы вучоны і ваенны педагог, акадэмік, заслужаны дзеяч навукі, лаўрэат Сталінскай прэміі. Трыццаць год свайго жыцця ён прысвяціў развіццю айчынай артылерый, падрыхтоўцы афіцэраў, якія на палях змагання паказалі ўсюму свету, што савецкая артылерыя — гэта сапраўдны бог вайны.
Афіцэры ўсіх родаў войск Чырвонай Арміі, здзіўляючы ўзорнай выпраўкай, праходзяць міма маўзалея і трыбун з захваленнем сустракаюцца волпескамі. Ідуць калоны Чырвонасцяжынай ваенна-інжынернай акадэміі Чырвонай Арміі імя Куйбышэва, ваеннай акадэміі хімічнай абалоны Чырвонай Арміі імя Варашылава, ваенна-ветэрынарнай

акадэміі Чырвонай Арміі, вышэйшай ваеннай школы супроцьпаветранай абароны, Ваеннага інстытута замежных моў...
У новых, зграбна памятых шынялях, паяўляюцца байцы 2-й гвардзейскай стралковай Таманскай ордэнаў Чырвонага Сцяга і Суворова I ступені дывізіі. Уступіўшы ў вайну ў першыя ж месяцы, гэта дывізія разграміла пад Ельняй нямецкую групу ірку, а потым змагалася пад Курскам, Глухам, Растовам, Таманню, у Крыму, Літве і Латвіі. Доблесная дывізія ў ліку першых частцей Чырвонай Арміі ўварвалася ў логава фашыскага звера — ва Усходнюю Прусію.
Масквічы горача вітаюць слаўных герояў-гвардзейцаў, якія з гонарам пранеслі праз усё змаганні свае баявыя сцягі.
Эскадрон за эскадронам, на рысах праходзіць коніца. Наперадзе галаўнога эскадрона на сярбыстрым арабскім скакуне — палкоўнік Васільеў, былы кавалерыст, які прайшоў шлях ад чырвонаармейца да камандзіра палка. Застыў у салюце ззяючы клінок яго шапкі. Праз Красную плошчу праплывае баявы сцяг — святыня і гордасць палка, які пранёс яго з гонарам праз усё бітвы грамадзянскай і Вялікай Айчынай вайны.
Парад савецкай тэхнікі адкрывае праслаўленая руская артылерыя, усёсакрушальная агнявая сіла нашай Чырвонай Арміі. Артылерыйскую калону, якая прадстаўлена ўсімі відамі і калібрамі гармат і гаубіц, узначальвае на парадзе Намеснік Камандуючага войскамі Маскоўскай Ваеннай Акругі генерал-лейтэнант Рабаў.
Плошча запаўняецца машынамі з воінамі ў сталевых касках з аўтаматаў. Услед за імі праязджаюць у поўным узбраенні на аўтамабільх прадстаўнікі авіядэсантных войск, бясстрашныя парашутысты, удзельнікі дэбрэжкі рэйдаў у тылы ворага.
Над плошчай узнікае магутны нарастаючы гул — з-за сцен гістарычнага музея роўнымі радамі рухаюцца танкі.
Парад танкаў адкрывае Чырвонасцяжыная танкавая рота. Над вежамі калышуцца чырвоныя баявыя сцягі. Савецкія танкі разам з Чырвонай Арміяй прайшлі праз многія краіны Еўропы, асучы вызваленне народам ад гітлераўскага гнёту. Наперадзе калоны рулявіца танк-ветэран са знакам 0—40 на брані і надпісам «Кантёміровец». На правам баку танка паказана карта, чырвананя рысам — ад Сталінграда да Дрэздэна. Слаўны баявы шляхі!
Высконцам патокам ідуць на плошчы ганкі і самаходныя гарматы.
...На плошчы — зводны аркестр Наркамата Абароны СССР. Парад закончаны. Чырвоная Армія, якая пакрыла славай свае сцягі ў бітвах Вялікай Айчынай вайны, на гэтым парадзе яшчэ раз прадэманстравала сваю магутнасць, сваё войскае майстэрства, сваю сучасную баявую тэхніку.
(ТАСС.)

Прамова Начальніка Генеральнага штаба генерала арміі А. І. АНТОНАВА

Таварышы чырвонаармейцы і чырвоначастыя, сержанты і старшыні, афіцэры арміі і флота, генералы і адміралы!
Працоўны Савецкага Саюза!
Ад імя і на даручэнне Савецкага ўрада і Усеагульнай Камуністычнай партыі СССР я аднаўляю Вас з 28-й гадавіны Вялікай Кастрычніцкай Соцыялістычнай рэвалюцыі.
Сёння, упэўнены пасля чатырох год Вялікай Айчынай вайны, наша краіна адзначае гэта ўсенароднае свята ў мірных умовах.
1945 год з'яўляецца для савецкага народа і яго Чырвонай Арміі годам нябачаных і гісторыі перамог.
Узброеныя сілы Совецкага Саюза сумесна з арміямі нашых саюзнікаў сакрушлілі гітлераўскую Германію і разграмілі японскі імперыялізм. Савецкая Радзіма пазбавіла ад нямецкага нашествия на Захадзе і японскага нашествия на Усходзе.
Чырвоная Армія з чэсцю выканала сваю задачу — абараніла гонар, свабоду і незалежнасць сваёй Айчыны, вызваліла народы Еўропы ад нямецкага гнёту; выратавала цывілізацыю ад фашыскага барбарства. Чырвоная Армія пранесла пераможны сцяг Леніна — Сталіна праз жорсткія бітвы Вялікай Айчынай вайны і заслужыла шчырасць і любовь савецкага народа.
У гэтых дні вайны народы Совецкага Саюза адстаялі заваявы Кастрычніцкай рэвалюцыі і заваявалі поўную перамогу над ворагам. Краіна наша выйшла з вайны яшчэ больш моцнай і магутнай.
Перамогі Савецкай дзяржавы з'явіліся вынікам сілы соцыялістычнага ладу, устаноўленага Кастрычніцкай рэвалюцыяй, вынікам арганізуючай і натхняючай ролі большэвіцкай партыі, вынікам правільнага і мудрага кіраўніцтва Савецкага ўрада і нашага вялікага правадыра, геніяльнага палкаводца таварыша Сталіна.
Наша Радзіма ўступіла ў перыяд мірнага развіцця. Савецкія людзі аднаў-

ляюць народную гаспадарку, разбураную нямецкімі барбарамі — адбудоваюць гарады і сёлы, будуць новыя фабрыкі і заводы, паднімаюць урадліваасць калгасных палёў. Да мірнай працы вяртаюцца нашы слаўныя воіны-Савецкі народ, які паказаў у год вайны ўзоры гераяізма і працоўнай доблесці, не пашкадуе сіл, каб і ў перыяд мірнага развіцця памножыць свае перамогі, дабіцца далейшага эканамічнага і культурнага росквіту нашай краіны.
Таварышы! Нашы перамогі вялікія. Але нам, савецкім людзям, воінам Чырвонай Арміі, выхаваным Леніным і Сталінным, не да твару зазнавацца. Чырвоная Армія не можа спаць на лаўрах і павіна прадаўжаць удасканальвацца, каб быць вартай свайго імя.
У Вялікай Айчынай вайне наша ваенная навука ўзбагацілася велізарным вопытам. Абавязак генералаў і афіцэраў Чырвонай Арміі — асвайваць гэты вопыт, узбагачаць свае веды, развіваць і рухаць наперад савецкае ваеннае майстэрства.
Байцы Чырвонай Арміі пакрылі славай сваю зброю ў Вялікай Айчынай вайне. Яны паказалі ўзоры войскага майстэрства, доблесці і высокага ўсведлення свайго абавязку. Нашы байцы, дзе-б яны ні знаходзіліся — на Радзіме або за яе межамі, абавязаны і надавалі пільна неслі службу, высока трымаць гонар і годнасць воіна краіны соцыялізма.
Таварышы! Бяспека Савецкай дзяржавы для нас вышэй за ўсё. Чырвоная Армія была і надалей будзе надзейнай апорай свабоды і незалежнасці свайго соцыялістычнага Айчыны. Яна стаяла і будзе стаяць у першых радах арміі Аб'яднаных Нацый на абароне міру і бяспекі народаў дэмакратычных краін.
Пад сцягам партыі Леніна — Сталіна мы перамаглі ў Вялікай Айчынай вайне. Пад сцягам партыі Леніна — Сталіна ў перыяд мірнага будаўніцтва

Святкаванне 28-й гадавіны Кастрычніцкай рэвалюцыі на Беларусі

МІНСК, 7 лістапада. (ТАСС). У святочныя строі апарудзілі беларускія гарады і сёлы. Ад самага ранку на ўпрыгожаных вуліцах Мінска з усіх канцоў горада пачалі рухацца дэманстранты.
Да 11 гадзін дня пляц Леніна і бліжэйшыя да яго вуліцы былі запоўненыя народам. На цэнтральнай трыбуне — старшыня Соўнаркома Беларусі тав. Панамарэнка, старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР тав. Наталевіч, сакратары ЦК КП(б)Б, генералы Чырвонай Арміі. Бакавыя трыбуны займаюць прадстаўнікі партыйных, камсамольскіх і грамадскіх арганізацый, афіцэры, стыханаўцы адноўленых прадпрыемстваў горада.
Генерал-лейтэнант Собеннікаў, які камандаваў парадом, аддае рапарт камандуючаму Мінскай Ваеннай Акругай генерал-лейтэнанту Разуваеву. Аб'ехаўшы войска, якое выстраілася на пляцы, тав. Разуваеў узыходзіць на

трыбуну і гаворыць прамову. Грымць салют, у небе рознакаляровыя агні ракет. Па шарэнгах войска пракатваецца магутнае чырвонаармейскае «ўра».
Пачынаецца парад. Першымі калы трыбуны праходзяць пяхотцы, былыя беларускія партызаны. Яны нсуць свае прабійныя кулі баявыя сцягі, затым рухаецца супроцьтанкавая артылерыя, матарызаваная пяхота, гвардзейскія мінамёты, самаходная артылерыя, цяжкія танкі.
Парад войск скончаны. Пляц запаўняюць калоны дэманстрантаў. Ідуць рабочыя і служачыя, вучоныя і пісьменнікі, дактары і настаўнікі, артысты і мастакі, студэнты і вучні. Першая пасляваенная дэманстрацыя працоўных Мінска ператвараецца ў агульнанародную ўрачыстасць.
Вялікія дэманстранты адбыліся таксама ў Гомелі, Брэсце, Віцебску, Гродні, Магілёве і іншых гарадах рэспублікі.

На парадзе войск і дэманстрацыі працоўных у горадзе Мінску 7 лістапада 1945 года — на ўрадавай трыбуне (злева направа): таварышы Гарбуноў, Цанава, Лавіцкі, Казлоў, Панамарэнка, Разуваеў, Кісалеў, Аўхімовіч, Наталевіч, Малін, Крупеня, Філімонаў.

28-я гадавіна Вялікай Кастрычніцкай Соцыялістычнай рэвалюцыі

Даклад В. М. МОЛАТАВА на ўрачыстым паседжанні Маскоўскага Савета 6 лістапада 1945 г.

Таварыш, пасля некалькіх год цяжкай вайны, мы святкуем сёння 28-ю гадавіну Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі ў умовах міру і слаўнай перамогі над фашызмам. (Апладысменты).

Задум асталося чатыры гады вайны з гітлераўскай Германіяй, якая мучыла нашу краіну і ўсю Еўропу, а таксама вайна на Усходзе—з агрэсіўнай Японіяй, у якую мы павінны былі ўступіць восенню гэтага года. У герайнай барацьбе, дзе савецкаму народу належыць рашаючае месца, заваяваны мір для народаў усёго свету, ліквідаваны галоўныя асяродкі сусветнага фашызма і сусветнай агрэсіі—на Захадзе і на Усходзе. Цяпер мы здабылі магчымасць вярнуцца да мірнай працы, каб замацаваць нашу перамогу.

Як сказаў таварыш Сталін: «Наш савецкі народ не шкадаваў сілы і працы ў ім перамогі. Мы перажылі цяжкія гады. Але цяпер кожны з нас можа сказаць: мы перамаглі. Ад гэтага часу мы можам лічыць нашу айчыну пазбаўленай ад пагрозы нямецкага нашествия на Захадзе і японскага нашествия на Усходзе. Наступіў дабрачынны мір для народаў усёго свету».

I Другая сусветная вайна і Савецкі Саюз

Немцы ўварваліся ў нашу краіну, разлічваючы, што нечаканасць іх разбойніцкага нападу забяспечыць ім поспех. Не толькі ў Германіі, але і ў іншых краінах ім лічылі, што Савецкі Саюз доўга не пратрымаецца, што ўжо праз некалькі тыдняў—і ўжо, ва ўсім выпадку, праз некалькі месяцаў—Германія разгроміць СССР і Гітлер будзе святкаваць перамогу. Пасля параўнаўча лёгкіх поспехаў гітлераўцаў у Заходняй Еўропе многім гэта здавалася немумчым. Да такіх вывадаў прыходзілі, перш за ўсё, тыя, хто зноў не прызнаваў «законаснасці» Кастрычніцкай рэвалюцыі ў Расіі, а таксама тыя, хто аказаўся незольным зразумець сапраўды народны характар створанай нашай рэвалюцыі савецкай дзяржавы. Германскае нашествіе на Савецкі Саюз было вялікім выпрабаваннем і для нашых замежных прыяцеляў, што з заміраннем сэрца сачылі за тымі выключнымі цяжкасцямі, якія перажывала наша краіна ў першы перыяд вайны.

Савецкі Саюз устаў на нагах, не глядзячы на раптоўнасць нападу. Матэрыяльныя страты і глыбокія раны, нанесеныя яму ў першы год вайны, не падалі яго фізічнай і духоўнай магутнасці. Чырвоная Армія здолела пераадолаць і паправіцца ад першых удараў. Савецкі народ напружыў свае сілы і забяспечыў сакрушальны адпор ворагу. Усе памятаюць той час, калі наша армія перайшла ад абароны ў наступленне спачатку на асобных участках фронту, а затым—на ўсім фронце.

Інтэрэсы самаабароны прадиктавалі неабходнасць утварэння адзінага антыгітлераўскага фронту вялікіх і малых дэмакратычных дзяржаў. Усім вядома, што англа-савецка-амерыканская кааліцыя паспяхова выканала сваю гістарычную задачу ў арганізацыі агульнай барацьбы дэмакратычных краін супраць гітлераўскага фашызма. Вядома таксама, што адкрыццё другога фронту ў Заходняй Еўропе, калі Германія аказалася ў цесках паміж двума фронтамі, зрабіла становішча германскага фашызма безнадзейным. Разам з тым, не глыба забываць, што карыны пералом у становішчы на савецка-германскім фронце наступіў яшчэ за год да адкрыцця другога фронту, калі гітлераўскія войскі з ганбай пакаліліся назад пад магутным і ўсё нарастаўшым напорам Чырвонай Арміі. (Працяглыя апладысменты).

Так, дзяржава, створаная Кастрычніцкай рэвалюцыяй, здолела не толькі абараніць сябе ад фашысцкага нападу, але і перайці ў наступленне, каб пакончыць з галоўным асяродкам фашызма і агрэсіі. Тады ўсім стала вядома, што савецкая ўлада не падобна на стружкелую ўладу царызма апошніх дзясцігоддзяў.

Гітлераўская Германія паражалася не толькі савецкай дзяржавай. Яшчэ да нападу на СССР германскія фашысты заўважалі Нарвешію, Бельгію, Галандыю, Францыю, Грцыю, Югаславію. Немцы мелі ў ліку сваіх саюзнікаў не толькі фашысцкую Італію, але і рад другіх еўрапейскіх краін, якія заключылі ваенны саюз з Германіяй. Іспанія і некаторыя іншыя краіны аказалі Гітлеру поўдыкрыве падтрыманне. Пагроза гітлераўскага нападу навісла над Англіяй. Калі-б паход у Савецкі Саюз скончыўся поспехам, уся Еўропа магла-б аказацца пад ботам Гітлера.

Гітлераўцы ўжо на розныя ладзі распісвалі «новы парадак», які ўстаў існаваць у Еўропе. Фашысцкія падгалоскі, накіраваны ўсюды кіравалі і лававалі, ужо ўпярэдзілі ў работу на сваёй германскага гаспадары. Усёды панаванне гітлераўскага ўстанаўлення шляхам знішчэння ўсіх дэмакратычных устаноў і ліквідацыі ўсіх палітычных правоў працоўных класаў, і, разам з тым, гітлераўцы цягнулі і вымоствалі з заняволеных краін усю матэрыяльныя рэсурсы, каб забяспечыць і ўсё больш узбройваць свае разбойніцкія фашысцкія зграі. Першыя поспехі нашествия на Савецкі Саюз яшчэ больш ускружалі гітлераўцаў галаву. Яны яшчэ больш адкрыта пачалі гаварыць не толькі аб сваім панаванні над Еўропай, але і аб сваім прэтэнзіі на сусветнае панаванне. Для ўсёго свету раскрыліся іх небяспечныя планы—авантурныя планы панавання германскай расы над другімі народамі Еўропы, і не толькі Еўропы. Германска-фашысцкая тэорыя панавання «вышэйшай расы» над другімі народамі, аднесеная да расаўду «ніжэйшай расы», стала прамой пагрозай існаванню цывілізацыі Еўропы.

У тых краінах, у якія ўварваліся гітлераўскія банды, народ аказаўся дрэнна падрыхтаваным для адбору фашысцкім захопнікам. Толькі паступова, дзякуючы намаганням лепшых патрыятаў-дэмакратаў, пачалі складацца і расі дэмакратычныя сілы супраціўлення захопнікам. Але нават у тых краінах, як у Югаславіі, дзе ўзвеш народ аказаў падтрыманне паўстанню супраць захопнікаў, нехапаў сіл, каб зламаць ваенную магутнасць гітлераўскай арміі. Толькі тады, калі наша армія перайшла ў наступленне і пачала грамадзянскія войны магчымасці для вызвалення народаў, заняволеных германскім імперыялізмам. Рухоўчыся на Захад, Чырвоная Армія прынесла вызваленне суседнім краінам і другім народам Еўропы. Савецкія арміі разам з арміямі саюзнікаў выступілі цяпер у ролі вызваліцеляў краін Еўропы, уключаючы і тыя краіны, якія разарвалі саюз з Германіяй і сталі ў рады народаў, што змагаюцца за ліквідацыю гітлераўскага.

Ітак, справа вызвалення краін Еўропы ад гітлераўскага ўвоўдзё слаўнай старонкай у гісторыю нашай пераможнай Чырвонай Арміі. (Бурныя апладысменты).

Фашысцкая Італія першая выступіла на баку Германіі, якая пачала вайну ў Еўропе. Да моманту нападу на СССР урады Румыніі, Венгрыі, Фінляндыі, заключышы ваенны саюз з гітлераўскай Германіяй, уверглі свае краіны ў вайну супраць Савецкага Саюза. У саюзе з Германіяй аказалася і Балгарыя з яе тагочасным урадам з гітлераўскіх агентаў. Такім чынам, калі не гаварыць аб выключэннях, еўрапейскія краіны з фашысцкім рэжымам звязалі свой лёс з лёсам гітлераўскай Германіі ў другой сусветнай вайне. Паражэнне Германіі азначала таму не толькі паражэнне германскага фашызма. Яно прывяло да паражэння фашызма і ў другіх еўрапейскіх краінах.

Такім чынам, значэнне нашай перамогі трэба разглядаць не толькі ў святле разгрому германскага фашызма, але і ў святле ваеннага і маральна-палітычнага разгрому фашызма ва ўсёй Еўропе. (Апладысменты).

Пасля сканчэння вайны ў Еўропе перад саюзнымі дзяржавамі пастала задача ліквідацыі японскай агрэсіі на Усходзе, каб паскорыць аднаўленне міру ва ўсім свеце. Савецкі Саюз не мог астацца ў баку ад вырашэння гэтай задачы як у сілу ўзаемных абавязанасцей, існаваліх паміж СССР і яго саюзнікамі, так і таму, што гэтага настойліва патрабавалі інтэрэсы нашай бяспекі на Усходзе. Мы ўсе памятаем, што Японія ў мінулым не раз нападала на нашу краіну, і на Усходзе для нашай дзяржавы існавала пастаянная пагроза японскага нашествия. Усё гэта зрабіла немумчым уступленне Савецкага

Саюза ў вайну супраць Японіі. Не цяжка пераканацца, што з таго часу, як германскі фашызм стаў цярыцца паражэнне за паражэннем на савецка-германскім фронце—з гэтага часу быў прадвырашаны і выход японскай агрэсіі на Усходзе. Выступішы, нарэшце, супраць Японіі, Савецкі Саюз паскорыў яе паражэнне і паскорыў, тым самым, сканчэнне вайны на Усходзе.

Японія капітулявала перад саюзнікамі, паследаўшы па шляху гітлераўскай Германіі. Рухнулі не толькі планы германскага імперыялізма на панаванне ў Еўропе, але і прэтэнзіі японскага імперыялізма на панаванне ў Азіі. Між тым, яшчэ нядаўна як захаднік, так і ўсходнік фашысты разглядалі гэтыя планы ўсяго толькі як этап да захопу сусветнага панавання, паказваючы на сваім прыкладзе, наколькі блізарукія і авантурныя такія рода агрэсіўныя намеры ў наш час. Паражэнне японскага імперыялізма, як галоўнага асяродка фашызма і агрэсіі на Усходзе, і вызваленне Кітая ад японскіх захопнікаў маюць велізарнае значэнне для дэмакратычнага развіцця краін Азіі, і не толькі Азіі. Замацаваў гэтую перамогу—у інтарэсах усіх дэмакратычных краін. Зразумела таму, што Савецкі Саюз надае такое вялікае значэнне перагавам паміж саюзнікамі аб устанавленні належнага кантролю асноўных саюзных дзяржаў над умовамі капітуляцыі Японіі. У гэтым пытанні яшчэ не ліквідаваны ўзнікшы цяжкасці. Але Савецкі Саюз выражае ўпэ-

ненасць, што ўсе міралюбівыя дзяржавы прасякнуты ўсёаднаўленнем неабходнасці замацаваць перамогу над агрэсіўнай Японіяй і стварыць для гэтага адпаведныя ўмовы супрацоўніцтва паміж саюзнымі дзяржавамі.

Як Германія, так і Японія павінны былі безагаворачна капітуляваць перад саюзнікамі. Такім чынам, англа-савецка-амерыканская кааліцыя дабілася пастаўленай ёю мэты.

Людзі нашай краіны цяпер з задавальненнем усведамляюць, што ў пераможным завяршэнні другой сусветнай вайны ў інтарэсах дэмакратычных краін, і асабліва ў ліквідацыі найбольш небяспечнага асяродка фашызма і агрэсіі—гітлераўскай Германіі, рашаючае месца належыць Савецкаму Саюзу. Савецкі народ назваў сваю вайну супраць гітлераўскай Германіі Вялікай Айчыннай вайнай. На прыкладзе савецкага народа патрыяты другіх краін вучыліся, як трэба змагацца за сваю айчыну, за яе свабоду і незалежнасць. Вядома таксама, што савецкі народ не толькі вызваліў сваю краіну, але і веў герайную барацьбу за аднаўленне міру і свабоды ва ўсёй Еўропе.

Год таму назад таварыш Сталін гаварыў:

«Цяпер усё прызнаюць, што савецкі народ сваёй самаадданай барацьбой вырастаў цывілізацыю Еўропы ад фашысцкіх пагромшчыкаў. У гэтым вялікай заслуга савецкага народа перад гісторыяй чалавецтва». (Працяглыя апладысменты).

II Устанавленне міру ва ўсім свеце і інтарэсы міралюбівых народаў

Другая сусветная вайна адознівалася ад першай сусветнай вайны ў тым, а таксама па колькасці людскіх ахвяр і матэрыяльных страт, нанесеных вайной. Чатыры пятыя насельніцтва зямноў кулі ў той або іншай меры ўдзельнічалі ў апошняй сусветнай вайне. Колькасць забітых і параненых у абодвух ваяуючых лагерах дасягнула звыш 110 мільянаў чалавек. Амаль немагчыма назваць краіну, якая сапраўды была-б нейтральнай у гэтыя гады. Дануцыішы другую сусветную вайну, гэта значыць не прыняшышы своечасова мер супраць агрэсіўных сіл фашызма, якія пачалі гэтую нябачаную на сваім маштабах вайну, чалавецтва заплаціла незлічоную цану чалавечымі жыццямі і разбурэннем многіх дзяржаў.

Вайна была навязана нашаму народу, які аб'явіў Вялікую Айчынную вайну ў адказ на напад. Гітлераўская Германія напала на Савецкі Саюз не толькі з мэтай захопу нашай тэрыторыі і знішчэння савецкай дзяржавы. Гітлераўцы абавязалі сваёй мэтай вынічэнне рускіх людзей і нагоў аславіць. Аж да таго моманту, калі рускі народ і другія народы Савецкага Саюза поўнацю перабуваліся на сталініскаму закляку «ўсё для вайны», і калі яны, нарэшце, зламалі хрыбет германскай арміі, азярэнныя гітлераўцы не спыніліся ні перад чым у правядзенні сваіх чалавечаненіцкіх мэт на захопленых ім тэрыторыях. Забыў аб гэтым—было-б зланыствам перад памяццю мільянаў ім у чым не панатых загніўшых людзей, перад іх асрабелымі сем'ямі, перад усім народам. Нельга забыць і аб тым, якія велізарныя матэрыяльныя страты нанеслі нам нямецкія захопнікі і іх саюзнікі, што разбойнічалі на савецкай тэрыторыі на працягу многіх дзесяцігоддзяў. За ўсё гэта павінны адказаць, перш за ўсё, галоўнымі злачынцамі вайны.

Нямецка-фашысцкія акупанты поўнацю або часткова разбуралі і спалілі 1.710 гарадоў і больш 70.000 сёл і вёсак, спалілі і разбуралі звыш 6 мільянаў будынкаў і пазбавілі прытулку каля 25 мільянаў чалавек. Сярод разбурэнняў і найбольш пацярпеўшых гарадоў ёсць буйнейшыя прамысловыя і культурныя цэнтры краіны: Сталінград, Севастопаль, Ленінград, Кіеў, Мінск, Алэса, Смаленск, Харкаў, Варонеж, Растоў-на-Дану і многія другія. Гітлераўцы разбуралі і пашкодзілі 31.850 прамысловых прадпрыемстваў, на якіх было занята каля 4 мільянаў рабочых і служачых. Гітлераўцы разбуралі і разрабавалі 98 тысяч калгасаў, у тым ліку большасць калгасаў Украіны і Беларусі. Яны азрабавалі, адабралі і пачалі ў Германію 7 мільянаў копей, 17 мільянаў галоў буйнай рагатай жывёлы, дзесяткі мільянаў свіней і авечак. Толькі працяглыя страты, нанесеныя народнай гаспадарцы і нашым грамадзянам, Надзвычайная Дзяржаўная Камісія вызначыла ў суме 679 мільярадаў рублёў (у дзяржаўных цэнах).

Мы не можам забыць аб усім гэтым і павінны патрабаваць ад краін, якія пачалі вайну, хоць-бы часткова пакрыць нанесеных страт. Нельга аспрэчыць справядлівасць гэтага жадання савецкага народа. Не трэба і праходзіць міма таго, што рашэнні Берлінскай канферэнцыі трох дзяржаў па рэпарацыях з Германіяй яшчэ не атрымалі здавальняючага руху наперад.

Аднак, сярод нас няма прыхільнікаў палітыкі помсты ў адносінах да пераможаных народаў. Таварыш Сталін не раз указваў на тое, што пацудзіць помсты, як і пацудзіць адплату за крыўды,—дрэнныя дарэды ў палітыцы і ў адносінах паміж народамі. Мы павінны кіравацца ў адносінах пераможаных народаў не пацудзімай помстай, а тым, каб зрабіць больш цяжкім узнікненне новай агрэсіі і каб магчымыя новы агрэсар аказаўся ў становішчы найбольшай ізаляцыі сярод народаў. Не крыўды за мінулае павінны кіраваць намі, а інтарэсы аховы міру і бяспекі народаў у пасляваенным перыядзе.

Бясспрэчна, што інтарэсы забяспечэння трывалага міру патрабуюць, каб міралюбівыя народы ўладалі патрэбнай узброенай сілай. Гэта, ва ўсім выпадку, стасуецца да тых краін, якія існуюць галоўную адназначнасць за забяспечэнне міру. Але інтарэсы аховы міру не маюць нічога агульнага з палітыкай гонкі ўзбраення вялікіх дзяржаў, што прапаведуюць за ружомом некаторыя асабліва заўзятыя прыхільнікі палітыкі імперыялізма. У гэтай сувязі трэба сказаць аб адкрыцці атамнай энергіі і аб атамнай бомбе, ужыванне якой у вайне з Японіяй паказала яе велізарную разбуральную сілу. Атамная энергія яшчэ не выпрабавана, аднак, для прадуржэння агрэсіі або для аховы міру. З другога боку, у сучасны момант не можа быць такіх тэхнічных сакрэтаў вялікага маштаба, якія маглі-б застацца здабыткам

з боку тых дзяржаў, якія былі галоўнымі агрэсарамі ў апошняй сусветнай вайне. З нашага боку робіцца ўсё для таго, каб нармалізаваць і ўстанавіць добрыя адносіны таксама з другімі краінамі, якія парвалі з палітыкай варажасці і недавер'я да Савецкага Саюза. Гэтую службу і развіццё гандлёва-эканамічных адносін нашай краіны з усё большым кругам замежных дзяржаў. Узмацняецца і культурная сувязь з імі.

Цяпер адбываецца трываласці англа-савецка-амерыканскай антыгітлераўскай кааліцыі, якая складалася ў часе вайны. Ці будзе гэтая кааліцыя такой-жа моцнай і здольнай да сумесных рашэнняў у новых умовах, калі ўзнікаюць усё новыя праблемы пасляваеннага перыяду? Наўдана лонданскай нарады пні міністраў з'явілася п'зунай перасцярогай наконт гэтага.

Але цяжкасці ў англа-савецка-амерыканскай кааліцыі былі і ў часе вайны. Аднак, хоць і не заўсёды адразу, кааліцыя трох дзяржаў умела знаходзіць правільнае рашэнне чарговай задачы ў інтарэсах усёй антыгітлераўскай кааліцыі вялікіх і малых дзяржаў, лічыцца таксама з неабходнасцю далейшага ўмацавання супрацоўніцтва вялікіх дэмакратычных дзяржаў.

У гэтым годзе створана, нарэшце, новая міжнародная арганізацыя «Аб'яднаныя Нацыі». Яна стваралася па ініцыятыве англа-савецка-амерыканскай кааліцыі, якая тым самым узела на сябе галоўную адназначнасць за вынікі яе будучай работы. Нам ясна, што арганізацыя «Аб'яднаныя Нацыі» не павінна быць падобнай на Лігу Нацый, якая аказалася зусім незольнай у пытанніх процідзеяння агрэсіі і ў арганізацыі сіл супраціўлення ўзнікшай агрэсіі. Новая арганізацыя не павінна стаць і зброяй якой-небудзь вялікай дзяржавы, таму што прэтэнзія на кіруючую ролю якой-небудзь адной дзяржавы ў агульных савецкіх справах негрунтоўная ў такой-жа меры, як і прэтэнзія на сусветнае панаванне. Толькі сумесныя намаганні тых дзяржаў, якія вынеслі на сваіх плячах цяжар вайны і забяспечылі перамогу дэмакратычных краін над фашызмам, толькі такое супрацоўніцтва можа садзейнічаць поспехам работы новай міжнароднай арганізацыі на карысць працігатага міру. Для гэтага недаволі выказаць добрыя пажаданні. Трэба яшчэ давесці здольнасць да такога роду супрацоўніцтва ў інтарэсах усіх міралюбівых дзяржаў. Савецкі Саюз быў і будзе надзейнай апарай у абароне міру і бяспекі народаў і гатоў гэта давесці не на словах, а на справе. (Працяглыя апладысменты).

III Далейшае ўмацаванне савецкай дзяржавы і развіццё савецкай дэмакратыі

Чатырохгадовая вайна з Германіяй была выпрабаваннем усіх сіл савецкай дзяржавы. Савецкі Саюз з часцю вытрымаў гэтае выпрабаванне. Зноў і зноў здзейсніліся словы Вялікага, неўміручага Леніна:

«Ніколі не перамоцць таго народа, у якім рабочыя і сяляне ў большасці сваёй пазналі, адчулі і ўбачылі, што яны адставаюць сваю, Савецкую ўладу—ўладу працоўных, што алейваюць тую справу, перамога якой ім і іх дзецям забяспечыць магчымасць карыстацца ўсімі багаццямі культуры, усімі стварэннямі чалавечай працы». (Апладысменты).

Чырвоная Армія выйшла з вайны са славай пераможца. Яна ўзмацнела, як узброеная сіла, і стала яшчэ больш моцнай сваім савецкім баявым духам. З яе радаў зараз вяртаюцца дамоў да мірнай працы мільёны людзей, якія так патрэбны калгасам, фабрыкам, заводам і ўсёй нашай радзіме, прыступіўшы цяпер да ажыццяўлення вялікіх задач новага ўздыму сацыялістычнага будаўніцтва. Савецкі народ згуртаваны цяпер вакол сваёй партыі, як ніколі раней, і арганізаванымі радамі ідзе ўперад пад кіраўніцтвам партыі Леніна—Сталіна. Гэта наша іччасце, што ў цяжкія гады вайны Чырвоную Армію і савецкі народ веў наперад мудры і выпрабаваны правадзір Савецкага Саюза—Вялікі Сталін. (Бурныя, доўга незмаўкаючыя апладысменты. Усе ўстаюць). З імем Генералісімуса Сталіна ўвоўдзюць у гісторыю нашай краіны і ў сусветную гісторыю слаўны перамогі нашай арміі. (Бурныя, працяглыя апладысменты). Пад кіраўніцтвам Сталіна, вялікага правадзіра і арганізатара, мы прыступілі цяпер да мірнага будаўніцтва, каб дабіцца сапраўднага росквіту сіл сацыялістычнага грамадства і апраўдаць лепшыя надзеі нашых прыяцеляў ва ўсім свеце. (Працяглыя апладысменты).

Усе ведаюць, як моцна ўзрос міжнародны аўтарытэт СССР. Гэта стала магчыма дзякуючы ваенным, эканамічным і палітычным поспехам нашай краіны. Год таму назад таварыш Сталін выказаў гэта словамі:

«Падобна таму, як Чырвоная Армія ў працяглай і цяжкай барацьбе адзіна на адзіна здолела вынесці перамогу над фашысцкімі войскамі, працаўнікі савецкага тылу ў сваім адзінаборстве з гітлераўскай Германіяй і яе саўдзельнікамі здолелі эканамічную перамогу над ворагам».

Таварыш Сталін сказаў таксама: «У ходзе вайны гітлераўцы панеслі не толькі ваеннае, але і маральна-палітычнае паражэнне». Вайна ўсім паказала, як вырасла і ўзмацнела наша краіна ў ваенна-эканамічных адносінах. У няменшай меры вайна паказала і тое, як моцна ўзрос Савецкі Саюз у вачах другіх народаў у маральна-палітычных адносінах.

Мы павінны выключна эканамічныя цяжкасці ў першыя гады вайны, і ўсё-такі наша краіна аказалася здольнай забяспечыць усім неабходным нашу герайную армію, у тым ліку перахлестным узбраеннем, якое пераўзыходзіла па якасці зброю ворага. Цяпершыя яшчэ і нагоды ваеннага часу, савецкія людзі працавалі не пакладаючы рук, і мы павінны аддаць належнае нашым работнікам у тылу, асабліва самаададанай савецкай жанчыне і біамерна адданай Радзіме савецкай моладзі. (Працяглыя апладысменты). Дзякуючы гэтай нам удалося падтрымаць жыццёвы ўзровень нашага народа ў цяжкі ваенны час.

Мільёны сімоў рабочага класа былі мабілізаваны і змагаліся на фронце. Але заводы і фабрыкі прадаўжалі працаваць, папоўніўшыся новымі кадрамі, асабліва за кошт жанчын і моладзі. За гады вайны пабудавана нямяла новых заводаў, электрастанцый, шахт, чыгуначных шляхоў, што рабілася, галоўным чынам, ва ўсходніх раёнах краіны. Сацыялістычнае спартыўна і яго новыя формы падняцця прадукцыйнасці працы наземна асталася ў цэнтры клопатаў перадавых рабочых і ўсяго рабочага класа. Прадэсія-

„ВАЎКІ і АВЕЧКІ“

У Беларускам Дзяржаўным драматычным тэатры імя Янкі Купалы

Ул. КАРПАЎ

Эдзі Агняцвет

УЗБЕКСКАЕ НЕБА

Мне шкада развітацца з табой, Залато узбекскае неба...

І кожнай сасне Аб чароўным паведаю краю...

Народная артыстка БССР З. Васільева ў ролі Каламбіны і арт. С. Паўлоў у ролі Арлекіна ў балете «Арлекінада».

П. ГЕРАСІМОВІЧ

Рознымі шляхамі

Беларуская мастацкая моладзь, як і ўвесь савецкі народ, змагалася за свабоду і незалежнасць нашай краіны.

У ліку мужных барацьбітоў, народных месціцаў, быў мастак-партизан С. Раманаў.

Лёс закінуты Раманава ў Рагачоўскія лясы і бачны. Тут Раманаў, разам з другімі партизанамі, узрываў чыгунку.

У 1943 годзе народныя месціцы пачалі райковаю вайну. Сотні кілометраў чыгункі, па якой акупанты падвозілі...

Пасля вызвалення Беларусі Чырвонай Арміяй летам 1944 года Раманаў прыехаў у Мінск.

Мастак павінен авалодаць не толькі вяршынямі майстэрства, але і мейсцяў эрудыцыі.

На выставку «Мастакі БССР у дні Вялікай Айчыннай вайны» Басаў прадставіў некалькі твораў.

Цяпер там заканчвае сваю асвету таленавіты мастак Басаў.

Анатоль Вялюгін у сваім выступленні падрабозна спыніўся на творах Ц. Крысько.

З'яўленне ў беларускай літаратуры і літаратуры другіх прыгначаных нацыянальнасцяў лісьменнікаў з народнага было для Горкага падзеяй знамянальнай.

«Ці не ёсць гэта рух народа на сустрэчу культуры? Ці не ад таго, што культурае асроддзе ў краіне знешняе...

Прагрэсіўная руху ў нацыянальных літаратурах, падтрыманая вялікім ісьменнікам, з'явілася для Горкага новым і магутным сродкам...

А што там ідзецца на худых плечах, Белорусси. А што они несут на худых плечах, Свою кривду.

На свет божны. А хто ж это их — один миллион — Кривду несть научил, разбудил их сон?

Людям звысь. Каб узяць сабе глыбокі сэнс гэтай песні, якая, можа быць, на пэўны час маральнай апарай? Для нас ё ёсць і я. КОЛАС, А. КУЛЯШОУ (адказны рэдактар).

Пастаноўшчык спектакля «Ваўкі і авечкі» заслуж. арт. БССР Л. Рахленка.

Воллем і чэснасцю памешчыка Лыньева — пераконанага халасцяка, яна справадзіла яго і такім чынам гвалтам прымуціла ажыццявіць з сабою. У апошнім акце вобраз раскрываецца да канца.

Р. Кашэльнікова — яркая і тэмпераментная артыстка. Яна па-майстэрску разгравіла рад сцэн, асабліва ў трэцім акце.

Улюблёў О. не, нашто гэта! Але я хацу выйсці за яго замуж — гэта мая адзіная надзея, адзіная марна...

Толькі гэтым можна апраўдаць такую ігру. Тут пастае перад намі вобраз багатай удальны-памешчыцы (арт. В. Галіна).

Такое вырашэнне вобразаў рэжысёрам, нам здаецца, паглыбляе ідэю камедыі і станоўча адкрывае сучасную пастаноўку ад пярэдняга, дзе густой фарбай была пакладзена мяжа паміж драпежнікамі і ахвярамі.

Падзякаваць і кручкатворца Чыгунова і іграе арт. Г. Глебаў, Чыгуноў — дарэдак Муравецкай і непасрэдна выканаўца злучэнстваў.

Заслуж. арт. БССР В. Галіна ў ролі Купалінай і заслуж. арт. БССР С. Бірла ў ролі Беркутава («Ваўкі і авечкі»).

Заслуж. арт. БССР В. Галіна ў ролі Купалінай і заслуж. арт. БССР С. Бірла ў ролі Беркутава («Ваўкі і авечкі»).

Горкі і дарэволюцыйная беларуская літаратура

1905 год прайшоў на Беларусі бурна. Расстраў Курловім, генерал-губернатарам Мінска, рабачай дэманстрацыі з'явіўся сігналам да падзей вялізнай палітычнай значнасці.

Край вечных балот і лясоў устанавіўся, ажыў. Грамадскія-палітычны ўздым, выкліканы рэвалюцыяй, з'явіўся пачаткам новага перыяда ў гісторыі нацыянальнай культуры і літаратуры.

У Паўночна-Заходнім краі, які называлі тады Беларусь, да 1905 года не дазвалялі друкаваць ніводнага радка ў роднай мове.

Для таго, каб выдаць зборнік вершаў паэта К. Каганца, давялося пераконваць цензара ў тым, што вершы напісаны на... болгарскай мове.

Выкарыстаныя некаторыя змяшчэнне цэнзура рэжыма, група маладых беларускіх пісьменнікаў і публіцыстаў пачала ў 1906 годзе выдаваць першую беларускую газету «Наша доля».

Адначасова з пастаноўкай «Рэвізор» тэатр працуе над трагедыяй Шылера «Здрада і каханне» у пастаноўцы рэжысёра Самбурава, мастак — засл. дзеяч мастацтва Марыкс. Галоўныя ролі ў п'есе даручаны маладым артыстам тэатра: Фердынанд — арт. Казлоў, Вурм — арт. Левін, Луіза — арт. Чарадніцкіна.

У тэатры імя Якуба Коласа

20 кастрычніка камедыя В. Вольскага «Несперк» распачаў зямую сезон у Віцебску Беларускага Дзяржаўнага тэатра імя Якуба Коласа.

Цяпер творчы калектыв тэатра працуе над камедыяй Н. В. Гоголя «Рэвізор». Ставіль спектакль засл. дзеяч мастацтва БССР Н. Лойтар, мастак Нікалаў.

У талюных ролях заняты народныя артысты БССР Ільініч — Хлесткоў, Звездачоў — гараднічы, Сяргейчык — Осін, Малчанав — Добчынік, 15 лістапада будзе пастаўлена гэта выдатная п'еса. Пераклад зрабіў Кандрат Крапіва.

Спектакль «Рэвізор» укладаны ў агляд рускай класікі гэтага году.

Адрес рэдакцыі: г. Мінск, Рэвалюцыйная, 3.

А. МАУЗОН.

Адрес рэдакцыі: г. Мінск, Рэвалюцыйная, 3.

Друкарня «Чырвоны Друкер», Рэвалюцыйная, 12.